

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова приймальної комісії

Андрій КРАСНОЖОН

квітня 2024 року

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «БАКАЛАВР»
(на основі НРК6 та НРК7)

Спеціальність: 052 Політологія
ОПП «Політологія»

Одеса–2024

Пояснювальна записка

Підготовка абітурієнтів у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Університеті Ушинського) здійснюється згідно з Законами України: «Про вищу освіту», «Про закордонних українців», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»; постановою Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2018 р. №729 «Питання здобуття вищої освіти деякими категоріями осіб»; Правилами прийому до Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» у 2024 році.

Абітурієнти зараховуються до Університету Ушинського на конкурсній основі за результатами вступних випробувань у формі тестування.

Програма вступного іспиту для отримання ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 052 Політологія ОПП «Політологія» включає питання з дисципліни «Політологія».

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та отримали ступень вищої освіти.

Мета вступного іспиту – відбір абітурієнтів для навчання та здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 052 Політологія.

Вступний екзамен є формою перевірки професійної готовності майбутніх бакалаврів до виконання своїх професійних функцій і вирішення комплексу соціально-політичних завдань у сфері політичної науки.

Вступний фаховий іспит проводиться у формі письмового випробування та містить 2 варіанти по 30 тестових завдань за такими розділами:

- вступ до політології як науки;
- інституціональний вимір політики;
- світова політика та глобальні процеси сучасності.

*Абітурієнти, які отримали диплом про вищу освіту і бажають вступити до бакалавратури за спеціальністю 052 Політологія та знаходяться за кордоном або на територіях, де неможливо забезпечити виконання стандартів освіти України та/або стабільний освітній процес (Донецька, Луганська, Запорізька, Миколаївська, Харківська, Херсонська), мають підтвердити цю інформацію. Для цього необхідно надати документи, що засвідчують статус при складанні фахового випробування в онлайн форматі членам приймальної комісії.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПОЛІТОЛОГІЇ

РОЗДІЛ I. ВСТУП ДО ПОЛІТОЛОГІЇ ЯК НАУКИ

Тема 1. Політологія – як система знань про політику

Основні парадигми як логіко-теоретичні моделі концептуального тлумачення політичних явищ. Зв'язок парадигм і методів теоретичної політології. Класифікація методів дослідження. Загальнонаукові, соціально-гуманітарні та спеціально-наукові методи. Якісні та кількісні методи. Роль кількісних методів у політологічних дослідженнях. Біхевіоризм. Функції політології. Інструментарій прикладної політології. Аналіз процесів прийняття державних рішень та експертиза їх наслідків. Моделювання та аналіз політичних процесів. Створення баз політичних даних та експертних систем політичного моніторингу. Поняття політичного консалтингу і маркетингу.

Тема 2. Історія світової політичної думки

Зародження політичної думки у країнах Стародавнього Сходу. Політичні вчення Стародавньої Греції. Політична думка та світоглядні ідеї Стародавнього Риму. Політичні ідеї раннього християнства. Політична думка часів Середньовіччя. Епоха Відродження – новий етап у розвитку політичної науки. Політичні концепції Нового часу. Політичні ідеї доби Просвітництва. Політичні вчення XIX ст. – поч. XX ст. Затвердження ідей буржуазної демократії та громадянських свобод. Формування принципів політичного лібералізму. Виникнення і розвиток соціально-політичних утопій. Виникнення, сутність політичної доктрини марксизму. Основні школи та течії сучасної зарубіжної політології.

Тема 3. Політична думка України

Політичні думки Київської Русі. Українська політична думка у галицько-волинській і литовсько-польській періоди української історії (XIV – перша пол. XVII ст.). Українська політична думка національно-визвольної війни (серед. XVII – кін. XVII ст.). Створення християнської козацької республіки. Конституція П. Орлика. Утворення козацько-гетьманської держави (Б. Хмельницький), укладення Переяславської угоди, Березневі статті про державний устрій в Україні. Боротьба проти колонізації України Російською імперією (І. Виговський, П. Дорошенко, І. Мазепа, П. Полуботок). Українська політична думка початку національного відродження (пер. пол. XIX ст.). Києво-Могилянська академія як центр формування національної свідомості. Політична думка Нової доби. Розвиток ідей соціального та національного визволення. Кирило-Мефодіївське товариство (М. Костомаров, П. Куліш, В. Белозерський та ін.). Політико-правові погляди Т. Шевченка. Ліберально-демократичні ідеї М. Драгоманова. І. Франко і марксизм. Соціал-демократичні погляди Л. Українки. Політичні концепції українських мислителів початку XX ст. Теорія національного самовизначення М. Грушевського. Державницька ідея В. Винниченка. Націоналізм Д. Донцова. Монархічно-гетьманська концепція

В. Липинського. Сучасна українська політична думка: стан, проблеми, перспективи.

РОЗДІЛ II. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ

Тема 1. Політична системи суспільства

Системний підхід до вивчення суспільства і політики. Понятійний набір загальної теорії систем. Система і середовище, їх взаємодія. Трактатування Т. Парсонса, Д. Істона, Г. Алмонда. Структура, функції і динаміка політичних систем. Вплив груп панування на динаміку політичних систем. Типології політичних систем. Характерні риси політичних систем розвинених країн Заходу. Специфіка перехідних політичних систем в країнах, що розвиваються. Особливості трансформації сучасної політичної системи України. Порівняльний політичний аналіз: передумови виникнення та теоретико-методологічні підстави. Сутність порівняльного політичного аналізу і методологія дослідження. Види порівняльного аналізу політичних систем. Системний підхід в теорії міжнародних відносин. Історичні приклади та сучасні підсистеми міжнародних відносин.

Тема 2. Держава та її сутність

Держава у політичній системі суспільства. Держава як базовий інститут політичної системи. Походження держави. Поняття і ознаки держави. Суверенітет держави, наявність публічної влади, територіальний поділ населення, єдина фіскальна система, національне законодавство, монополія на застосування сили і фізичний примус та інші. Економічні, політичні і правові основи суверенітету держави. Функції держави – основні напрямки діяльності держави. Система органів державної влади. Типологія держав: формаційний і цивілізаційний. Форма держави – засіб організації політичної влади, що включає в себе форму правління, форму державного устрою і політичний режим.

Тема 3. Політична влада та її особливості

Влада як ключове поняття політології. Телеологічна, біхевіористська, психологічна, системна, структурно-функціональна та реляціоністська інтерпретація влади. Суб'єкт і об'єкт влади. Природа підпорядкування: влада заснована на страху, звичці, інтересі, переконанні, авторитеті, ідентифікації. Влада і вплив. Категорії авторитету, управління та лідерства. Механізми влади. Підстави і ресурси влади: економічні, силові, адміністративні, інформаційні та культурні. Цивілізаційні типи влади: європейський, східний, вотчинний. Особливості політичної влади. Співвідношення влади в суспільстві. Делегування і легітимність влади. Типологія легітимності за М. Вебером. Співвідношення легітимності та ефективності влади.

Тема 4. Політичні процеси

Сутність політичного процесу. Фактори, що впливають на характер політичного процесу. Прогнозування та моделювання політичного процесу. Характер і особливості політичних процесів в Україні. Технологія та організація політичного процесу (процедура прийняття політичних рішень, технологія політичної мобілізації). Політична участь як найважливіша

характеристика політичного процесу. Сучасні політичні інститути, політична еліта.

Тема 5. Політичні партії та партійні системи

Генезис політичних партій. Передумови виникнення партій сучасного типу та їх роль у житті суспільства. Ознаки та функції політичних партій. Класифікація політичних партій. Ідеологічні орієнтації партій. Поняття партійної системи. Природа і особливості партійних систем. Типи партійних систем. Особливості багатопартійності в Україні.

Тема 6. Вибори та виборчі системи

Соціальні функції й види виборів. Принципи виборів. Організація та проведення виборів. Перевиборча кампанія. Принцип загального та однакового виборчого права. Поведінка виборців: моделі виборця, моделі голосування. Виборчі системи: загальна типологія і порівняльний аналіз. Мажоритарна та пропорційна виборчі системи. Виборчі системи і політичні режими демократії. Вплив виборчої системи на політичний процес та партійну систему суспільства. Типологія демократій згідно з критерієм виборчих систем. Виборча інженерія як засіб політичної боротьби. Виборча система України.

Тема 7. Демократія в політичному житті суспільства

Демократія в політичному житті сучасного суспільства. Поняття демократії. Сучасні визначення демократії. Витоки та основні історичні форми демократії. Соціально-економічні, політичні та духовні основи демократичного суспільства. Типи демократії: безпосередня і представницька. Сучасні теорії демократії: ліберальна, плюралістична, елітарна, конкурентна. Сутність політичного плюралізму, його значення в демократичному суспільстві.

РОЗДІЛ III. СВІТОВА ПОЛІТИКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОСТІ

Тема 1. Міжнародні відносини та світова політика

Міжнародна політика як засіб взаємодії різних суспільних груп – націй, держав, союзів та ін. Виникнення і еволюція розвитку міжнародної політики та міжнародних відносин. Поняття міжнародної політики. Основні риси міжнародної політики, їх характеристика. Принципи міжнародної політики. Основні форми і функції міжнародної політики. Дипломатія як форма міжнародної політики, її специфіка. Система міжнародних відносин. Суб'єкти та основні види міжнародних відносин. Зв'язок внутрішньої та зовнішньої політики. Міжнародні організації: сутність, основні принципи діяльності. Види міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, МВФ, МБРР, СБ, ГАТТ та ін.). Глобальні процеси розвитку сучасної цивілізації: геополітичний та етнополітичний аспекти.

Тема 2. Україна – суб'єкт міжнародної політики

Місце України в сучасному геополітичному просторі. Місце України в системі міжнародних відносин. Важливі напрями у зовнішньополітичній діяльності української держави. Стратегія вибору пріоритетів та стратегічних

партнерів. Україна: від об'єкта до суб'єкта світової політики. Геополітична легітимація ролі України у новому світовому порядку. Проблема національних інтересів і національної безпеки Української держави.

Зразок тестових завдань

1. У який історичний період часу виникла політика як соціальне явище і наукове поняття?
  - А) Античні часи.
  - Б) Середні віки.
  - В) Становлення феодалізму.
  - Г) Становлення капіталізму.
2. Коли почала формуватися політологія як самостійна навчальна дисципліна?
  - А) Перша половина XVIII ст.
  - Б) Початок XIX ст.
  - В) Друга половина XIX ст.
  - Г) Друга половина XX ст.
3. Хто є прихильником змішаної форми правління як форми ідеальної держави?
  - А) Платон.
  - Б) Аристотель.
  - В) Сократ.
  - Г) Полібій.
4. Хто вперше в історії європейської державно-правової думки сформулював концепцію договірних відносин між державою і громадянином?
  - А) Гомер.
  - Б) Сократ.
  - В) Демокрит.
  - Г) Платон.
5. Для кого з українських політичних мислителів провідною була думка про те, що «не народи існують для держав, а держави для народу»?
  - А) А. Антонович.
  - Б) М. Драгоманов.
  - В) І. Франко
  - Г) Л. Українка
6. Хто із мислителів вважав, що держава виникла внаслідок згоди, суспільного договору?
  - А) Людвиг Гумплович.

- Б) Роберт Філмер.
- В) Жан-Жак Руссо.
- Г) Габрієль Тард.

7. Яку назву має процес організаційного становлення і правової легалізації політичних партій?

- А) Реєстрація.
- Б) Корпоратизація.
- В) Легітимація.
- Г) Інституціоналізація.

8. Яку назву має участь громадян в рішенні питань державного і місцевого значення шляхом виборів, референдумів, зборів, сходу, всенародного обговорення?

- А) Локальна демократія.
- Б) Безпосередня демократія.
- В) Елітарна демократія.
- Г) Представницька демократія.

9. Політична система – це:

- А) Сукупність інституціональних форм і явищ політичного життя.
- Б) Сукупність інституціональних та неінституціональних форм і явищ політичного життя.
- В) Сукупність органів державної влади та місцевого самоуправління.
- Г) Сукупність органів законодавчої, виконавчої та судової влади.

10. З яким із зазначених понять найбільш тісно пов'язане поняття «влада»?

- А) Ідеологія.
- Б) Партія.
- В) Політик.
- Г) Управління.

**Критерії оцінювання
фахового вступного випробування з політології
для отримання ступеня вищої освіти бакалавра**

Фахове вступне випробування – тестування оцінюється за наступними критеріями (див. табл. 1.). Сумарна кількість балів складає рейтинг. Найвищий рейтинг – 200 балів. Мінімальний прохідний бал – 100.

Таблиця 1

**Відповідність результатів фахового вступного випробування з
політології значенням 200-бальної шкали
Бали (30 тестів)**

Тестовий бал	Бал за шкалою 100 - 200	Тестовий бал	Бал за шкалою 100 - 200
0-3	не складено	17	146
4	100	18	150
5	103	19	154
6	106	20	158
7	109	21	162
8	111	22	168
9	114	23	172
10	118	24	176
11	122	25	180
12	126	26	184
13	130	27	188
14	134	28	192
15	138	29	196
16	142	30	200

ЛІТЕРАТУРА
до програми фахового вступного випробування
для отримання ступеня вищої освіти бакалавра
за спеціальністю 051 Політологія

Базова

1. Бебик В. М. Політологія: наука і навчальна дисципліна : підручник. Київ : Каравела, 2019. 496 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
3. Демиденко Н. М. Політологія : навч. посіб. Суми, 2022. 318 с.
4. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Політологія : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 228 с.
5. Політологія : навч. посіб. (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л.М. Мельник, І.А. Дужа, І.М. Грек. Біла Церква : БНАУ, 2022. 494 с.
6. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 472 с.

Допоміжна

1. Алексеєнко І. В., Курас А. І., Маргулов А. Х. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підручник / за заг. ред. І. В. Алексеєнко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 164 с.
2. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
3. Загальна теорія політики : навч. посіб. / уклад.: Т. Ф Герасимчук., А. М. Киридон, С. С. Троян. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
4. Іванова Н. Ю., Смолянчук В. Ф. Політологія : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2021. 473 с.
5. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н.М. Хоми. Львів : Новий Світ–2000, 2020. 1000 с.
6. Історія політичної думки : підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н.М. Хоми. 2-е вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ–2000, 2020. Т. 2 : ХХ – початок ХХІ ст. 598 с.
7. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
8. Кузь О. М., Коротков Д. С., Михайличенко Д. Ю., Бровко О. В. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
9. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.

10. Основи громадянського суспільства та політичних знань : навч. посіб. / В. Бортніков, О. Ярош, С. Байрак, Я. Ярош та ін.; за заг. ред. В. Бортнікова. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 456 с.
11. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посіб. / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега, О. Я. Івасечко та ін. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
12. Остапець Ю., Ключкович А., Ярош Я. Політичні партії і партійні системи : навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид., випр. та доп. Суми : Університетська книга, 2023. С. 355–392.
13. Палінчак М., Остапець Ю., Лешанич М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій в умовах демократичного транзиту. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2021. 240 с.
14. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ППІЕНД ім. І Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
15. Теорія міжнародних відносин : підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов та ін.] ; за ред. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 472 с.
16. Требін М. П., Герасіна Л. М., Поліщук І. О., Сахань О. М. Політологія : підручник / за ред. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2018. 462 с.
17. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник. Київ : LAT і К, 2015. 478 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>.
2. Електронний архів (репозитарій) Університету Ушинського. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>.
3. Міністерство освіти і науки України: сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <http://nrat.ukrintei.ua>.
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua>
7. Офіційний портал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>